

## KVALITETSPROSJEKT

### Sammenlikning av svar på intervjuer i Norge og Island

#### Del 1. Elver/deltakere

I Norge ble det intervjuet 6 elever fra to VO-sentre i Oslo, 3 med lese/skrivevansker (på grunnleggende opplæring), 2 med psykiske vansker og en innvandrer (på norskopplæring). På Island ble det intervjuet 2 deltakere, en på yrkesrettet kurs og en fra grunnutdanning innen helse. Det er derfor relativt stor ulikhet i de to intervjugruppene.

- Det ser ut som deltakerne er enige om at innholdet er viktigere enn fysisk miljø.
- Det er enighet om at lærernes holdninger er viktige, at de
  - Ser den enkelte
  - Er åpen for medbestemmelse
  - Tilrettelegger for den enkelte.

Det ser ut til at de norske elevene er mer fornøyde med dette enn de islandske, som nevner at undervisningen er for lærerstyrt, og at de har liten mulighet til å påvirke innhold og mengde. Dette kan forklares at de islandske deltakerne representerte andre studieretninger (fag).

- I begge land anføres at det er viktig å få tilskudd / dekket utgiftene (de norske nevner fra NAV, de islandske fra arbeidsgiver), men at dette ikke er avgjørende.
- De norske deltakerne vektlegger det sosiale – samhold / samhandling med medelever som viktig motivasjonsfaktor. Dette nevnes ikke på Island. De islandske deltakerne har mest motivasjon knyttet til å lære mer av/om det man arbeider med (knyttet til jobben).

#### Del 2. Lærere

I Norge intervjuet vi lærere fra to VO-sentre i Oslo, språklærere og lærere innen spesialundervisning. På Island intervjuet vi 3 lærere innen: yrkesutdanning (byggningsindustrien), utdanning for tillitsvalgte i næringslivet og språkopplæring. Også her ser vi at det er tildels ulike lærergrupper som er intervjuet og dette gjør at det de svarer og det de er opptatt av er ganske ulikt.

- Alle lærerne nevner at det fysiske læringsmiljøet er viktig: gode lokaler, teknisk utstyr, interaktiv tavle mulighet for bildebehandling mm.
- Alle lærerne var opptatt av kompetanse på sine undervisningsområder. De islandske lærerne sa at det ikke var krav til kompetanse, og heller ikke krav om pedagogisk utdanning. De islandske lærerne mener krav til kompetanse vil heve kvaliteten. Mange av de islandske lærerne har arbeid i voksenopplæringen som ekstrajobb, mens på de norske VO-sentrene er de fast ansatte. Begge partene mener arbeidsmiljø og forhold til kolleger er viktige (kollegaveiledning). De islandske språklærerne savner et faglig nettverk.

- De norske lærerne er svært opptatt av ledelsen. At det er klar og tydelig ledelse, at ledelsen har god kompetanse og at lærerne blir sett og får oppmerksomhet. Dette er et forhold som de islandske lærerne ikke nevnte.
- Lærerne i begge landene mener de har relativt stor innflytelse på innholdet i undervisningen. De islandske lærerne mener mer styring fra myndigheter (oppdragsgivere) vil gi bedre kvalitet. Alle lærerne er opptatt av myndighetenes engasjement (politisk). Økonomi oppfattes som viktig ramme-faktor for kvalitet, må være god!

#### **Hva kjennetegner en god lærer?**

- Enighet om at lærerens kompetanse står i sentrum
- De islandske lærerne gir uttrykk for at det er viktig å se deltakerne, å la dem få være seg selv, og ha en god atmosfære, miljø i gruppa. De norske lærerne er mer opptatt av egen og kollegers kompetanse, av at ledelsen er god og at miljøet i kollegiet er godt. De sier lite om å møte deltakerne, men mener det er viktig å skape trygghet og å motivere deltakeren og å bry seg om dem.
- Alle lærerne mener kreativitet og fleksibilitet er viktige egenskaper.
- De islandske lærerne mener det er viktig å ikke være redd for ulikheter i gruppene. De norske lærerne gir uttrykk for at de ønsker lite endringer i gruppene og å ha samme gruppe over lengre tid.
- Lærerne i begge land er opptatt av evaluering. Det er vanlig med evaluering etter alle kurs på Island, og de norske lærerne er opptatt av måling av resultater, måling av kvalitet.

#### **Annet:**

- De norske lærerne er opptatt av at mye tid går med til oppgaver som ikke har med elevene å gjøre: byråkratiske oppgaver som bl.a. fraværstføring, rapportering, dokumentasjon osv. Opplevs som politisk kontroll. De islandske lærerne ønsker mer styring fra myndighetene.

#### **Del 3: Forsker.**

Vi intervjuet en forsker fra hvert land; i Norge en forsker ansatt ved VOX og på Island director og Centre for Children and family Research. Det ble stilt noe ulike spørsmål, men når vi ser på svarene ser det ut til at de var enige om følgende (selv om det ble uttrykt på litt ulik måte):

- Voksenopplæringen må være fleksibel og foregå på mange arenaer. Må foregå i naturlige settinger (bl.a. på arbeidsplass) og til ulike tider på døgnet.
- Ulike undervisningsmetoder er viktig, tilpassning til den enkelte deltaker. Ta hensyn til ulike læringsstiler.
- Det er viktig at den voksne har bruk for opplæringen.
- Det er viktig at det er likeverdig forhold mellom den voksne utdanningssøkende og lærer.
- I begge land var forskerne opptatt av økonomi, både den økonomien som ligger i selve opplæringen, men også deltakerens økonomiske situasjon (lånordninger bl.a.).
- Begge peker på at det har vært gjort lite forskning på voksenopplæring i Norden, og at dette vil være viktig.
- Det var også enighet om at økt mestring og selvtilitt var viktige motivasjonsfaktorer.

- Betydningen av lærekreftene ble også trukket fram. Ingen av landene har egen utdanning for lærere i voksenopplæringen. På Island legger man mer vekt på fagutdanning enn pedagogikk.

Noen forhold ble nevnt eksplisitt av den ene forskeren:

Island:

- Flere kvinner enn menn søker seg til voksenopplæring på universitetsnivå, innen tekniske fag er det overvekt av menn.
- Kan være store forskjeller på oppfattelsen av kvalitet ettersom hvem som definerer det (arbeidsgiver, elev, lærer, myndigheter). Kan tenkes at ulike kvalitetsdefinisjoner kan være i konflikt med hverandre.
- Er usikker på om realkompetansevurdering er viktig for voksenopplæringen (særlig for universitetene).

Norge:

- Kvalitet måles best opp mot en standard og en ressurs.
- Nevner begrensninger i praktiske og strukturelle hindre i systemet.
- Spredning av kvalitet og resultater (bl.a. gjennom forskning og publisering).
- For dårlig informasjon om mulighetene og rettighetene til voksenopplæring.
- Voksenopplæring må ha et eget fysisk miljø (arena) ikke blande unge og voksne.
- Nevner betydningen av økt digital kompetanse og begrunner dette.

**Del 4: Politisk og administrativ leder (oppdragsgiver/bestiller).**

På Island intervjuet vi en gruppe på 4 representanter for oppdragsgivere: en fra avd. for utdanning i departementet, direktøren for IDAN, prosjekt manager for SA-Confederation og Icelandic Employers og dep.manager for den tekniske skolen (voksenopplæringen). I Norge hadde vi to separate intervjuer, ett med direktøren for VOX og ett med statssekretæren i Utdanningsdepartementet (politikker).

På Island er man mest opptatt av fag- og yrkesopplæring når man snakker om voksenopplæring (uformelt opplæringssystem), mens man i Norge snakker om grunnleggende ferdigheter / basiskompetanse (formelt opplæringssystem). Dette preger svarene noe. Det er likevel enighet om en del forhold:

- Opplæringen må være der den voksne er
- Opplæringen må være tilpasset den voksne og tilpasset den voksnes liv.
- Realkompetansevurdering er viktig og må bli bedre. Vi må ta utgangspunkt i det den voksne eleven kan.
- Det er viktig at det stilles krav til lærerne – lærerne oppfattes som viktige. Det kreves høy kompetanse hos læreren for å nå gode resultater.
- Opplæringen må ikke være for skolepreget – arenaene er viktige (f.eks. på arbeidsplassene).
- Økonomi er viktig og må være i orden.
- Det er viktig å fange opp elever som har falt ut av det ordinære opplæringssystemet. Dette er ofte vanskelig. Det er derfor viktig med en alternativ organisering.

De to landene hadde ulike oppfatninger av hvordan man kunne måle kvalitet: På Island nevnte man å telle hoder, vurdere kvalitet i forhold til om deltakerne er fornøyde, sjekke om arbeidsgiverne er fornøyde med det de får.

I Norge er man opptatt av å måle resultater, bl.a. med å måle ferdigheter ved start og ved avsluttet opplæring. VOX jobber bl.a. med dette. Det er også kvalitet at vi klarer å beholde deltakerne (lite frafall). Man vet lite om resultatene i kommunene. Det nevnes også som et kvalitetsaspekt om man får flere inn i voksenopplæringen, og at de fullfører.

De islandske lederne og særlig statens representant var opptatt av at staten ikke måtte bli for kontrollerende. Skolene må få beholde sin selvstandighet. Det er ingen krav til kompetanse i det uformelle utdanningssystemet. Det er et tankekors at det er regulerte krav i det formelle skolesystemet. Det regnes jo som en kvalitetsfaktor. Man arbeider likevel for å gi noe av denne utdanningen formell status, og slik lage en bro mellom den formelle og uformelle voksenopplæringen.

I Norge er det krav til læreres kompetanse, men det finnes ingen formell utdanning for lærer innen voksenpedagogikk. Metodikk og progresjon i læreprosessen må være tilpasset den voksne. Dette er det ønske om å gjøre noe med. I Norge er det flest minoritetsspråklige i den kommunale voksenopplæringen. Det er en utfordring å få tak i de etnisk norske med behov for grunnleggende kompetanse.

Utdrag ur projektansökan

## Kvalitetsbegreppet inom Nordisk vuxenutbildning

Syfte: Att undersöka och sedan beskriva likheter och olikheter i hur de nordiska länderna definierar och använder begreppet kvalitet inom vuxenutbildningen.

Sammanfattning av projektet: Det nordiska vuxenutbildningsnätverk som ansöker om projektmedel har vid flera tillfällen haft anledning att diskutera hur kvalitetsbegreppet används inom vuxenutbildning i de nordiska länderna. Det vi tycker oss ha sett är att det är ganska stora

skillnader, bland annat när det gäller vem som definierar begreppet, är det finansiären (oftast stat eller kommun), är det kunden eller den studerande eller är det utföraren? Det vi vill göra är att kartlägga innehållet i kvalitetsbegreppet och redovisa de skillnader och likheter vi hittar. Metoden vi tänker använda är att intervjua fyra olika kategorier i respektive land, brukarna, utförarna, finansiärerna och forskarna. Projektet planeras pågå två år med start i september 2008 och avslutas juni 2010.

Läs projektansökan: <http://www.nordisknetvaerk.net/>